

La programació i la informació televisives del dia de reflexió

Isabel Sánchez

Introducció

La regulació de la campanya electoral que conté la LOREG (Llei orgànica del règim electoral general) i, en particular, la seva normativa en relació al dia de reflexió, requereix dels mitjans una cura especial en el tractament de la informació difosa durant aquesta jornada pel que fa al pluralisme polític i a la proporcionalitat entre les candidatures, així com evitar emissions que puguin influir en el sufragi.

Però el 13 de març de 2004 va constituir un dia de reflexió electoral totalment atípic, en especial les últimes hores, carregades de crispació, que van fer témer, fins i tot, l'ajornament dels comicis. Tal com s'explica a les *Consideracions del CAC sobre el tractament televisiu de l'atemptat*¹, la singularitat de la jornada de reflexió prèvia a les eleccions legislatives espanyoles del 2004 va estar marcada pels tràgics atemptats de l'11 de març. D'una banda, la decisió unànime dels partits polítics que concorrien a les eleccions de donar la campanya per acabada va prolongar el període de reflexió a tres dies. De l'altra, la imminent consulta electoral va centrar l'interès de l'opinió pública a aclarir, amb la màxima celeritat, els dubtes sobre l'autoria, que oscil·laven entre dues hipòtesis contraposades: una primera versió oficial que va assenyalar ETA com a culpable i la versió que apuntava cap al terrorisme integrista islàmic. Conseqüentment, els mitjans van centrar la seva atenció informativa durant el dia de reflexió a esvaïr aquests dubtes, en una jornada extremadament delicada quant a l'exigència de neutralitat.

Com s'esmenta a les *Consideracions*, "aquestes circum-

tàncies van col·locar els mitjans en una situació excepcional i han generat un intens debat sobre les possibles relacions entre el tractament televisiu dels esdeveniments posteriors al tràgic atemptat múltiple del dia 11 de març i els resultats electorals del dia 14".

Amb aquest article es pretén fer una anàlisi comparativa del tractament informatiu que les 4 cadenes de televisió analitzades (TV3, TVE-1, Tele-5 i Antena 3 TV) van fer dels esdeveniments que van tenir lloc durant aquesta inusual jornada de reflexió electoral. En primer lloc, s'ha estudiat la modificació de la graella de programació a les diferents cadenes, on s'ha tingut en compte l'emissió d'informatius especials, l'existència de contraprogramacions, la difusió d'edicions especials de programes habituals i també el volum d'ocupació publicitària. Una segona part de l'anàlisi se centra en el tractament dels fets relacionats amb els atemptats a les edicions de migdia i vespre dels teletinformatius. En aquest punt, s'ha analitzat el respecte a la durada habitual dels programes i el temps de notícia dedicat a l'11-M, així com el tractament de les diferents cadenes dels ítems que van conformar l'agenda informativa de la jornada. A l'últim, s'ha abordat per separat l'anàlisi del tractament informatiu dels dos esdeveniments clau de la jornada: les principals compareixences públiques dels actors polítics i les concentracions de protesta davant les seus del PP.

La modificació de la graella de programació

Durant el dia 13 de març, totes les cadenes analitzades mantenen la graella habitual dels dissabtes, que només és interrompuda per l'emissió al llarg de la jornada de diversos monogràfics informatius dedicats als atemptats i de durada variable (vegeu les taules 13, 14, 15 i 16). En el cas de TV3 i TVE-1 els informatius són més nombrosos (7 i 6, respecti-

---

Isabel Sánchez

Membre dels Serveis Tècnics del CAC

vament) i tenen una durada superior als de les cadenes privades, ja que en molts casos arriben a superar els 20 minuts. Així, els especials informatius d'Antena 3 TV i Tele-5 (en van emetre 5 i 4, respectivament) tenen uns 3 minuts de durada mitjana.

La modificació més significant de la graella és la contra-programació de TVE-1, que va emetre a les 23.30 hores del documental d'Elías Querejeta *Asesinato en febrero*, que narra l'assassinat del diputat socialista Fernando Buesa i el

seu escolta a mans d'ETA el febrer del 2000. La cadena havia previst emetre la pel·lícula *Shakespeare in love*, finalment difosa el divendres, per tal de substituir l'habitual programa de varietats *Noche de fiesta*, que TVE havia considerat poc apropiat donades les tràgiques circumstàncies.

D'altra banda, es van produir diversos casos d'edicions especials de programes habituals. És el cas dels blocs informatius 3/24 de TV3 o l'espai de TVE-1 *Informe semanal*, ambdós dedicats monogràficament als atemptats i d'una

Taula 13. TV3. Programació entre les 8 h del 13 de març i la 1.30 h del 14 de març

Hora d'inici	Hora final	Programa	Comentaris
08:00	08:30	Informatiu 3/24	Monogràfic atemptats
08:30	09:00	Informatiu 3/24 (redifusió)	Monogràfic atemptats
09:00	09:07	Accents	
09:07	09:48	Nydia Concert	
09:48	10:23	Nydia	
10:24	11:10	Rodasons	
11:10	11:15	Avanç informatiu	Monogràfic atemptats
11:15	12:04	Els àngels de Charlie	
12:04	13:11	Pel·lícula <i>El cavall blanc</i>	
13:11	13:36	Avanç informatiu	Monogràfic atemptats
13:40	14:05	Pel·lícula <i>El cavall blanc</i> (continuació)	
14:09	14:24	Minut Zero	Parcialment dedicat als atemptats
14:29	15:42	TN Migdia	Monogràfic atemptats excepte un bloc breu
15:43	15:50	El Temps	
15:50	15:55	Cuina per solters	
16:02	17:13	El cor de la ciutat	
17:20	18:24	Pel·lícula <i>No puc esperar</i>	
18:24	18:35	Avanç informatiu	Monogràfic atemptats
18:35	19:06	Pel·lícula <i>No puc esperar</i> (continuació)	
19:06	19:18	Avanç informatiu	Monogràfic atemptats
19:18	19:39	Pel·lícula <i>No puc esperar</i> (continuació)	
19:45	19:59	Tresors del món, patrimoni de la humanitat	
19:59	20:25	Avanç informatiu	Monogràfic atemptats
20:31	21:46	TN Vespre	Monogràfic atemptats excepte un bloc breu
21:50	21:54	El Temps	
21:56	23:33	Futbol	
23:34	23:54	Especial informatiu	Monogràfic atemptats
00:01	01:20	Pel·lícula <i>Saturday night fever</i>	
01:20	01:25	Avanç informatiu	Monogràfic atemptats
01:25	01:30	Pel·lícula <i>Saturday night fever</i> (continuació)	

Font: Consell de l'Audiovisual de Catalunya

hora de durada. Tele-5 també va emetre una edició especial del programa *No es lo mismo*, de més de dues hores, amb reportatges, cròniques i entrevistes en directe amb els protagonistes dels fets. Quant a Antena 3 TV, la cadena no va modificar en cap moment el contingut de la programació habitual dels dissabtes durant la jornada de reflexió.

Pel que fa a la publicitat, totes les cadenes en van emetre durant el dia 13 de març, tot i que en diferent mesura². Quant a les cadenes públiques, totes dues contenen poc més d'una hora i mitja d'ocupació publicitària durant tota la jornada. D'altra banda, Tele-5 gairebé dobla aquesta xifra amb 2 hores i 49 minuts d'espots publicitaris, tot i que és superada per Antena 3 TV, que en va arribar a emetre 3 hores i 35 minuts.

Els teleinformatius

Durant el dia de reflexió electoral la durada dels teleinformatius de TV3 i els d'àmbit estatal de TVE-1 va ser considerablement més llarga de l'habitual (tots dos tenen al voltant d'una hora i 15 minuts de durada davant els 55 minuts de les edicions ordinàries). Tot i això, són lleugerament més breus que els dels dies 11 i 12 de març, en què molts teleinformatius de les cadenes públiques analitzades van arribar a superar l'hora i mitja de durada.

Totes les cadenes analitzades van destinar gran part dels seus teleinformatius a tractar diversos aspectes de la tragèdia de l'11 de març. Cal destacar que la presència de notícies no relacionades amb els atemptats coincideix amb

Taula 14. TVE-1. Programació entre les 8 h del 13 de març i la 1.30 h del 14 de març

Hora d'inici	Hora final	Programa	Comentaris
08:00	08:01	Informativo Canal 24	Monogràfic atemptats
08:06	09:03	La hora de Warner	
09:10	11:08	Zona Disney	
11:08	11:35	Avance informativo	Monogràfic atemptats
11:35	11:59	S Club 7 en Hollywood	
12:08	13:05	Especial David Bisbal	
13:11	13:41	Avance Informativo	
13:41	14:04	Especial David Bisbal (continuació)	
14:05	14:29	L'Informatiu cap de setmana	Monogràfic atemptats excepte un bloc breu
14:30	14:58	Especial Informativo 11-M	Monogràfic atemptats
14:58	16:28	Telediario-1	Monogràfic atemptats excepte un bloc breu
16:28	18:03	Sesión de tarde: <i>El gran día</i>	
18:05	19:01	Cine de barrio	
19:01	19:18	Avance informativo	Monogràfic atemptats
19:19	20:11	Cine de barrio	
20:11	20:25	Avance informativo	Monogràfic atemptats
20:25	20:58	Cine de barrio	
21:00	22:11	Telediario-2	Monogràfic atemptats excepte un bloc breu
22:11	23:14	Informe Semanal	Monogràfic atemptats
23:29	23:34	Película <i>Asesinato en febrero</i>	
23:34	23:37	Avance informativo	Monogràfic atemptats
23:37	01:02	Película <i>Asesinato en febrero</i> (continuació)	
01:13	01:18	Avance informativo	Monogràfic atemptats

Font: Consell de l'Audiovisual de Catalunya

l'àmbit de l'espai informatiu (estatal o nacional). Així, mentre els teletinformatius estatals de la mostra (les dues edicions del *Telediario*, *Informativos Tele-5* i *Antena 3 Noticias*) estan íntegrament dedicats als atemptats, les edicions de migdia i vespre de TV3 contenen un bloc breu sobre altres aspectes informatius de la jornada (de 15 i 5 minuts de durada, respectivament) i *L'informatiu migdia* de TVE a Catalunya dedica 7 dels seus 24 minuts de programa a notícies no relacionades amb l'11-M.

Menció a part mereix el *TN vespre* de TV3, que va incloure entrevistes telefòniques en directe al conseller en cap de la Generalitat, Josep Bargalló, i a la delegada del Govern a Catalunya, Susanna Bouis. Com a conseqüència de l'allargament del *TN vespre* la cadena va haver de traslladar la retransmissió del partit de futbol prevista per a les 21.30 hores al 33. La continuació del partit es va emetre per TV3 a les 21.56 hores, un cop el teletinformatiu va finalitzar.

D'altra banda, L'Informatiu migdia de TVE a Catalunya i els teletinformatius de Tele-5 i Antena 3 TV, en la línia de la seva aposta per la normalitat informativa, van mantenir la

seva durada habitual.

Pel que fa als continguts dels teletinformatius emesos durant la jornada de reflexió electoral, s'han observat diferències substancials entre cadenes quant al tractament dels diversos ítems de l'agenda informativa del dia 13 de març.

Un dels punts en què els comportaments han estat més heterogenis és el temps de notícia que les edicions de migdia dels teletinformatius van dedicar a les multitudinàries manifestacions de rebuig als atemptats que van tenir lloc el dia anterior. Així, mentre l'*Informatiu migdia* de TVE a Catalunya i *Antena 3 Noticias 1* li dediquen gairebé un 30% del seu temps de notícia, a la resta d'informatius el percentatge és molt inferior: *Telediario-1* (12,7%), *Informativos Tele-5 1* (11,5%) i, a l'últim, *TN migdia* (9,2%). En termes absoluts, però, els espais que atorguen més importància a aquestes manifestacions són l'informatiu *Antena 3 Noticias 1*, amb gairebé 13 minuts, i la primera edició del *Telediario*, amb més de 10 minuts de temps de notícia. TVE-1 va ser l'única cadena que no va mencionar les escridassades a representants del PP durant les manifestacions a Barcelona el dia de

Taula 15. Tele-5. Programació entre les 8 h del 13 de març i la 1.30 h del 14 de març

Hora d'inici	Hora final	Programa	Comentaris
08:00	08:04	Los misterios de Archie	
08:06	10:53	Max Clan	
10:54	11:18	Kombai & Co	
11:23	12:03	Cazatesoros	
12:03	12:06	Avance informativo	Monogràfic atemptats
12:12	12:17	Cazatesoros (continuació)	
12:18	12:59	Visto y no visto	
12:59	13:00	Avance informativo	Monogràfic atemptats
13:07	13:28	Visto y no visto (continuació)	
13:29	14:02	Walker Texas Ranger	
14:02	14:04	Avance informativo	Monogràfic atemptats
14:13	14:28	Walker Texas Ranger(continuació)	
14:28	15:24	Informativos Tele-5	Monogràfic atemptats excepte un bloc breu
15:28	17:45	Pel·lícula <i>Voluntad de hierro</i>	
17:48	20:10	No es lo mismo	Monogràfic atemptats
20:11	20:22	Avance informativo	Monogràfic atemptats
20:30	21:27	Informativos Tele-5	Monogràfic atemptats excepte un bloc breu
21:32	23:51	Pel·lícula <i>Sabrina y sus amores</i>	
23:51	1:30	Pel·lícula <i>Acosada</i>	

Font: Consell de l'Audiovisual de Catalunya

reflexió electoral, tot i que sí que en va parlar el dia anterior.

Un altre punt a assenyalar seria la inclusió d'inserts d'actors polítics altres que el PP i el PPC dins dels teletinformatius, donat que els representants del Govern central tenen temps de paraula a tots els programes analitzats. Així, totes les edicions de vespre dels teletinformatius de les diferents cadenes coincideixen a emetre la compareixença de les 21.15 hores del candidat del PP a la presidència del Govern Mariano Rajoy. No obstant això, com es mostra més endavant (vegeu la taula 14), TVE-1 és l'única cadena que la difon en directe. TV3 va iniciar la retransmissió, però problemes tècnics van provocar que s'emetés amb posterioritat. D'altra banda, mentre TVE-1 i Antena 3 TV només donen veu a un actor polític no governamental en les seves edicions de vespre (el socialista Alfredo Pérez Rubalcaba),

TV3 i Tele-5 atorguen temps de paraula en les dues edicions dels seus teletinformatius a membres del PSOE i també a representants polítics bascos (la portaveu de l'executiu basc Miren Azkarate a TV3 i el president del PNB Josu Jon Imaz a Tele-5). TV3, a més, també dona veu a totes les forces polítiques catalanes amb representació al Parlament de Catalunya amb l'excepció d'ICV-EA. A l'últim, s'ha de comentar el cas singular de *L'informatiu migdia* de TVE Catalunya, que únicament inclou un insert del portaveu del Govern, Eduardo Zaplana.

Un dels aspectes més destacables a l'hora de realitzar l'anàlisi comparativa del tractament informatiu dels teletinformatius durant el dia de reflexió electoral és el relatiu a l'autoria dels atemptats, amb diferències importants entre cadenes que s'han remarcat a continuació.

Taula 16. Antena 3 TV. Programació entre les 8 h del 13 de març i la 1.30 h del 14 de març

Hora d'inici	Hora final	Programa	Comentaris
08:00	11:15	Megatrix	
11:24	12:28	La Batidora	
12:28	12:59	El Equipo A	
12:59	13:02	Avance informativo	Monogràfic atemptats
13:08	13:26	El Equipo A (continuació)	
13:26	13:56	Sabrina, cosas de brujas	
13:56	14:06	Los Simpson	
14:06	14:09	Avance informativo	Monogràfic atemptats
14:17	14:59	Los Simpson (continuació)	
14:59	15:43	Noticias 1	Monogràfic atemptats excepte un bloc breu
15:49	15:51	El Tiempo	
15:58	18:26	Pel·lícula <i>El desafío</i>	
18:27	20:11	Pel·lícula <i>Tres deseos</i>	
20:11	20:24	Avance informativo	Monogràfic atemptats
20:35	20:58	Pel·lícula <i>Tres deseos</i> (continuació)	
20:58	21:41	Noticias 2	Monogràfic atemptats excepte un bloc breu
21:41	21:43	Telecupón	
21:54	22:15	Los Simpsons	
22:16	23:47	Pel·lícula <i>Shangai Kid, del este al oeste</i>	
23:47	23:50	Avance informativo	Monogràfic atemptats
23:56	00:29	Pel·lícula <i>Shangai Kid, del este al oeste</i> (continuació)	
00:39	01:24	Noche de impacto	
01:24	01:28	Avance informativo	Monogràfic atemptats
01:24	01:30	Noche de impacto (continuació)	

Font: Consell de l'Audiovisual de Catalunya

El *TN migdia* de TV3 inclou una notícia en què s'afirma que el CNI (Centre Nacional d'Intel·ligència) segueix la línia d'investigació d'un possible atemptat d'Al-Qaeda, així com la declaració de Pérez Rubalcaba de les 13.31 hores, en la qual destaca el reclam d'informació de la ciutadania. També es fa referència a la voluntat d'alguns partits polítics bascos que es desvetlli la veritat sobre l'autoria amb la màxima celeritat. Ja al TN vespre una informació afegeix que el CNI descarta la pista d'ETA per concentrar-se en la d'Al-Qaeda, i una altra diu que Espanya s'incorpora al llistat de països víctimes del terrorisme internacional. Com ja s'ha comentat amb anterioritat, al TN vespre TV3 va emetre en directe durant el dia de reflexió entrevistes telefòniques al conseller en cap de la Generalitat, Josep Bargalló, i a la delegada del Govern a Catalunya, Susanna Bouis, entorn de la polèmica sobre la suposada manipulació informativa dels atemptats de Madrid. A les 20.35 hores, quan el teleinformatiu acabava de començar, Josep Bargalló va intervenir en directe a través del telèfon i va acusar el Govern espanyol d'ocultar informació sobre les investigacions de l'autoria dels atemptats de Madrid. El conseller en cap va demanar *transparència* al Govern de l'Estat i ètica als mitjans i va afirmar que membres del CNI li havien transmès personalment el seu descontentament i insatisfacció per l'actuació del Govern. Immediatament (20.52 hores), Susanna Bouis es va posar en contacte amb TVC per respondre al mateix informatiu i en directe les acusacions del conseller en cap. La delegada va reiterar que el Govern central no havia "utilitzat ni amagat informació" i va lamentar les denúncies de Bargalló afirmant que podrien provocar actes de violència.

Pel que fa a *Informativos Tele-5*, a l'edició migdia s'apunten dubtes sobre l'autoria en el titular "Les dues comunicacions d'ETA en què nega l'autoria provoquen més controvèrsia política", en el marc del qual s'emeten les declaracions d'Alfredo Pérez Rubalcaba i inserts del socialista José Bono i de Josu Jon Imaz, president del PNB. A l'edició del vespre del teleinformatiu Tele-5 difon una informació que torna a fer referència a la discussió política creixent i que inclou els mateixos inserts.

Al *Telediario-1* de TVE-1 es destinen 3 minuts i mig de l'hora i 24 minuts de durada a tractar la temàtica de l'autoria dels atemptats, temps que dona veu exclusivament a la hipòtesi oficial donat que, com ja s'ha comentat, no s'emeta la primera compareixença pública del socialista Alfredo

Taula 17. Temps de notícia de les informacions de testimoni als teleinformatius del 13 de març

Cadena	Temps de notícia	% sobre el total d'informatius
TV3	0:03:43	2,5
TVE a Catalunya	--	--
TVE-1	0:46:27	30,0
Tele-5	0:31:07	28,0
Antena 3 TV	0:12:12	14,4

Font: Consell de l'Audiovisual de Catalunya

Pérez Rubalcaba en què apel·lava al Govern a donar resposta a les demandes d'informació dels ciutadans. Així, el teleinformatiu només conté declaracions dels ministres Zaplana i Acebes en què asseguruen la transparència del Govern i on aquest últim torna a assenyalar ETA com a l'autora més probable. En contrast, una de les notícies del *Telediario-1* és que, arran dels atemptats de Madrid, als EUA s'extremen les mesures de seguretat als metros i trens. Al vespre, el *Telediario-2* esmenta la possible autoria de grups radicals islamistes en la connexió amb un corresponsal al Marroc, per informar de la manca de reacció de les autoritats del país després de l'anunci de les detencions de ciutadans d'origen marroquí per part de les autoritats espanyoles.

Quant a l'informatiu *Antena 3 Noticias edició migdia*, una única notícia sobre l'autoria dels atemptats que no arriba al minut i mig de durada apunta que "el Govern no descarta cap línia d'investigació, però les sospites més consistents apunten ETA". Com a TVE-1, la primera compareixença pública d'Alfredo Pérez Rubalcaba no va ser difosa. També és destacable que Antena 3 TV dediqui una part del seu informatiu a recordar el tràgic atemptat de la banda terrorista de 1991 a la caserna de la Guàrdia Civil de Vic, on fins i tot es trasllada per donar veu a alguns dels veïns als quals l'atac múltiple de Madrid havia fet reviure els fets. Igualment, en una informació que explicava la importància dels sistemes d'ajuda psicològica a les víctimes per superar la tragèdia, apareixen com a testimonis dos familiars de víctimes d'atacs d'ETA. Una notícia de caire similar ("Els ferits per atemptats i els seus familiars poden patir estrès posttraumàtic dies després de la tragèdia") s'emeta a

l'edició del vespre amb l'aparició, de nou, de dos familiars de víctimes d'atemptats de la banda terrorista basca.

A l'últim, *L'informatiu migdia* de TVE a Catalunya no aborda en cap moment l'autoria de la massacre i se centra en les manifestacions de rebuig.

A banda del tractament informatiu de les concentracions de protesta davant diferents seus del PP, que tractarem més endavant, als teleinformatius emesos durant el dia 13 en el seu conjunt s'han constatat dues estratègies informatives diferents en funció del temps de notícia atorgat a la informació de testimoni³.

Segons aquestes dades (vegeu la taula 17) es pot concloure que mentre les dues emissores d'àmbit nacional (TV3 i TVE a Catalunya) no atorguen gran rellevància a les notícies denominades de testimoni, TVE-1 i Tele-5 hi destinen gairebé un terç del total dels seus teleinformatius. Antena 3 TV, amb un 14,4% de temps d'informacions de testimoni, es trobaria en un terme mig.

Les compareixences públiques d'actors polítics

La taula 18 mostra la primera aparició de les principals compareixences públiques dels actors polítics durant la jornada de reflexió i la seva hora d'emissió a les diferents cadenes. Les cel·les ombrejades corresponen a emissions dins de teleinformatius.

Com que aquesta compareixença d'Eduardo Zaplana no va ser retransmesa en directe per cap emissora, no es coneix l'hora exacta en què es va produir. No obstant això, es calcula que va tenir lloc entre les 22.00 i les 23.00 hores.

De l'observació del quadre anterior se n'extreu l'adopció de dues grans estratègies informatives en funció de la titularitat de les cadenes. Així, mentre TV3 i TVE-1 opten per la interrupció de la programació per emetre en directe la majoria de les compareixences públiques, Tele-5 i Antena 3 TV es decanten per la normalitat informativa amb la inclusió de les compareixences dins dels teleinformatius. L'única

Taula 18. Primera emissió de les principals compareixences públiques. 13 de març

Actors	Activitat	Hora compareixença	TV3	TVE-1	Tele-5	Antena 3 TV
Eduardo Zaplana	Ministre portaveu del Govern de l'Estat	13:11	Directe	Directe	14:02	15:30
Alfredo Pérez Rubalcaba	Portaveu del PSOE al Congrés dels Diputats	13:31	Directe	--	15:11	--
Ángel Acebes	Ministre de l'Interior	14:44	Directe	Directe	15:12	15:29
Ángel Acebes	Ministre de l'Interior	20:11	Directe	Directe	Directe	Directe
Mariano Rajoy	Candidat del PP a la presidència del Govern de l'Estat	21:15	21:40	Directe	21:21	21:23
Alfredo Pérez Rubalcaba	Portaveu del PSOE al Congrés dels Diputats	21:31	Directe	Directe	--	21:36
Eduardo Zaplana	Ministre portaveu del Govern de l'Estat	s/d*	23:51	23:37	--	23:47
Ángel Acebes	Ministre de l'Interior	00:45	01:21	01:14	--	01:24

Font: Consell de l'Audiovisual de Catalunya

*: Com que aquesta compareixença d'Eduardo Zaplana no va ser retransmesa en directe per cap emissora, no es coneix l'hora exacta en què es va produir. No obstant això, es calcula que va tenir lloc entre les 22.00 i les 23.00 hores.

excepció correspon a l'emissió en directe per totes les cadenes de la compareixença de les 20.11 hores del ministre Ángel Acebes en què informava de la detenció de tres ciutadans d'origen marroquí i dos d'origen indi presumptament relacionats amb els fets.

Això no obstant, les cadenes públiques presenten algunes excepcions destacables en la decisió d'emetre en directe les principals compareixences públiques d'actors polítics.

En primer lloc, cal mencionar la no difusió a TVE-1 de la primera compareixença d'Alfredo Pérez Rubalcaba (13.31 hores). En aquestes declaracions, que tampoc no van ser emeses dins de cap de les edicions del *Telediario*, el portaveu del PSOE al Congrés dels Diputats afirmava que calia donar resposta a la demanda d'informació que la ciutadania havia expressat a les manifestacions. En aquell moment TVE-1 emetia un especial informatiu, que no va interrompre ni modificar.

En segon lloc, s'ha de fer referència a les raons que van ocasionar que la compareixença de Mariano Rajoy de les 21.15 hores no fos emesa en directe al *TN vespre* de TV3. Després de connectar en directe durant uns segons amb el candidat del PP, problemes tècnics van motivar que les seves declaracions no s'emetessin fins a les 21.40 hores, quan el teleinformatiu estava a punt d'acabar.

A l'últim, cal apuntar que l'estratègia de les cadenes públiques sembla finalitzar després de l'edició del vespre dels respectius teleinformatius, ja que tant les declaracions d'Eduardo Zaplana d'entre les 22.00 i les 23.00 hores com la d'Ángel Acebes de les 00.45 hores van ser emeses amb posterioritat.

A la seva última compareixença, el ministre portaveu Zaplana criticava les declaracions de Pérez Rubalcaba acusant el Govern d'haver mentit l'opinió pública i defensava la transparència de la seva actuació. També va recordar que durant la jornada de reflexió electoral no podien tenir lloc manifestacions ni concentracions o actes públics. A l'hora de la compareixença, TV3 retransmetia un partit de futbol i TVE-1 emetia el programa *Informe semanal* mentre les cadenes privades emetien pel·lícules.

D'altra banda, mentre Ángel Acebes informava a les 00.45 hores de la trobada d'un vídeo on un portaveu militar d'Al-Qeda a Europa reivindicava els atemptats, a TV3 s'emetia la pel·lícula *Saturday night fever*, i a TVE-1 el documental *Asesinato en febrero*. La compareixença en diferit del minis-

tre de l'Interior es va emetre mitja hora més tard a les dues cadenes públiques en el transcurs d'especials informatius posteriors.

Quant a les cadenes privades, destaca la no emissió a Antena 3 TV de la primera declaració del socialista Alfredo Pérez Rubalcaba a les 13.31 hores, igual que va fer TVE-1. En aquell moment, Antena 3 TV emetia la sèrie *Sabrina, cosa de brujas*.

Pel que fa a Tele-5, la cadena privada va deixar d'emetre les últimes tres compareixences públiques d'actors polítics. La primera van ser les declaracions d'Alfredo Pérez Rubalcaba de les 21.31 hores, en què el diputat del PSOE responia a les declaracions de Mariano Rajoy que acusaven el seu partit d'haver convocat les concentracions de protesta davant les seus del PP. La cadena estava a punt de començar l'emissió del film *Sabrina y sus amores*, un cop acabada l'edició del vespre d'Informativos Telecinco. Tele-5 tampoc no va emetre l'última compareixença d'Eduardo Zaplana, que va tenir lloc entre les 22.00 i les 23 hores, així com la compareixença del ministre Ángel Acebes de les 00.45 hores. En ambdós casos en aquell moment la cadena emetia els films *Sabrina y sus amores* i *Acosada*, respectivament.

Les concentracions de protesta davant les seus del PP

Les concentracions de protesta davant diferents seus del PP arreu de l'Estat acusant el Govern de manipulació informativa van ser un dels esdeveniments que van marcar la singular jornada de reflexió. Des d'un punt de vista informatiu, fer-se més o menys ressò d'aquesta reacció ciutadana semblava atorgar un grau d'importància diferent al fet que un grup de ciutadans possessin en dubte la transparència informativa del Govern. Cal afegir que el tractament informatiu d'aquestes concentracions va ser substancialment diferent entre cadenes.

D'una banda, TVE-1 i Antena 3 TV coincideixen a no fer esment en cap moment de l'existència d'aquestes concentracions de protesta en els especials informatius sobre els atemptats. Al llarg dels teleinformatius, però, la segona edició del *Telediario* de TVE-1 dedica 2 minuts i 12 segons a tractar aquest aspecte, mentre que Antena 3 TV

inclou una notícia d'1 minut i 7 segons de durada. Això no obstant, a la cadena privada i dins d'un especial informatiu emès a les 23.47 hores s'informa de la reunió de la Junta Electoral Central per estudiar la reclamació del PP en relació amb les concentracions davant de les seves seus.

D'altra banda, TV3 i Tele-5 van atorgar una major rellevància informativa a aquesta reacció ciutadana. Pel que fa a TV3, a partir de les 19.06 hores la notícia de les concentracions de protesta van ser esmentada en tres ocasions en els diferents especials informatius que interrompien la programació al llarg de la jornada. En l'edició del vespre del teleinformatiu (20.31 hores), TV3 va destacar pel temps de notícia que va dedicar als fets (13 minuts i 15 segons)⁴. El *TN vespre* va fer diverses connexions en directe al llarg del teleinformatiu per informar de les concentracions. Així, va connectar en dues ocasions amb la seu madrilenya del PP i una amb la de Barcelona i amb les concentracions davant la delegació del Govern. També va informar de les manifestacions de valencians i balears davant les seus del PP de les seves comunitats. Un altre punt a destacar és que, a diferència de TVE-1 i Antena 3 TV, TV3 va incloure les declaracions d'alguns dels participants en aquestes concentracions.

Tele-5, igual que TV3, es fa ressò d'aquestes manifestacions, tot i que una mica més tard, a les 19.24 hores, dins d'un especial informatiu de curta durada que interromp la programació. Poc després hi ha una connexió en directe amb la concentració de Madrid dintre del programa *No es lo mismo*, que tractava monogràficament dels atemptats de l'11 de març. Dins de l'edició vespre d'*Informativos Tele-5* la cadena privada va dedicar un total de 4 minuts i 36 segons a les concentracions i, com TV3, hi va incloure inserts de diversos manifestants.

Notes

- 1 *Consideracions del CAC sobre el tractament televisiu de l'atemptat de Madrid del dia 11 de març de 2004 i els esdeveniments posteriors fins a les eleccions del dia 14.*
- 2 Els dies 11 i 12 de març totes les cadenes van reduir el volum de publicitat. En el cas de TVE-1, en va deixar d'emetre durant aquests dos dies a partir del moment en què es va fer palesa la dimensió de la tragèdia. (Vegeu l'article *La programació televisiva dels dies 11 i 12 de març.*)
- 3 Tal com s'ha establert a la metodologia de l'informe, s'entén per informació de testimoni aquelles notícies estructurades al voltant de les declaracions de les víctimes, els seus familiars i els testimonis directes o indirectes dels fets, així com tots aquells personatges anònims que no aporten informació addicional, més enllà de la simple expressió del seu estat anímic o de solidaritat amb les víctimes (assistents a funerals, veïns dels barris afectats, etc.).
- 4 Cal apuntar que en el recompte del temps dedicat a les concentracions no s'han inclòs en cap cas les declaracions de Rajoy en què acusava el PSOE de les protestes i exigia la seva dissolució, i les de Pérez Rubalcaba negant la implicació del seu partit